

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön kansallisen strategian ja toimintaohjelman toteutusta ja seurantaa edistävä työryhmä 2017–2021 (YM039:00/2016)

**KOKOUSPÖYTÄKIRJA
28.10.2019**

TYÖRYHMÄN KOKOUS 8/2019 (kokous #18)

Aika: Keskiviikko 23.10.2019, klo 9.00–11.00
Paikka: Meritulli, Kruununhaka
Läsnä: Ari Niiranen, ympäristöministeriö PJ
 Mikko Kuusinen, ympäristöministeriö VPJ
 Ilkka Heikkinen, ympäristöministeriö
 Marina von Weissenberg, ympäristöministeriö, poistui kello 9:57
 Kristiina Niikkonen, ympäristöministeriö
 Päivi Gummerus-Rautiainen, ympäristöministeriö
 Alisa Vanttinen, ympäristöministeriö, poistui kello 10:15
 Johanna Niemivuo-Lahti, maa- ja metsätalousministeriö, poistui kello 9:52
 Marjukka Mähönen, maa- ja metsätalousministeriö
 Mika Honkanen, työ- ja elinkeinoministeriö
 Antti Otsamo, Metsähallitus, Metsätalous Oy
 Timo Tanninen, Metsähallitus Luontopalvelut
 Tiina Vuoristo, Metsäteollisuus ry.
 Anna-Rosa Asikainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
 Hanna Pohjonen, Opetushallitus
 Miira Riipinen, Kuntaliitto
 Tiina Nieminen, Luonnonvarakeskus LUKE
 Jukka-Pekka Jäppinen, SYKE, biodiversiteettikeskus
 Marko Svensberg, Suomen riistakeskus
 Petra Magga-Vars, Saamelaiskäräjät
 Ari-Pekka Auvinen, SYKE, biodiversiteettikeskus, asiantuntijasihteeri
 Marja Pylvänäinen, SYKE, biodiversiteettikeskus, sihteeri
 Sirpa Kurppa, Elonkierron ystävät ry., vierailija
 Aulikki Alanen, ympäristöministeriö, vierailija, poistui kello 9:57

1. Kokouksen avaus

Työryhmän puheenjohtaja Ari Niiranen (YM) avasi kokouksen kello 9:05 ja toivotti työryhmän jäsenet ja asiantuntijat tervetulleiksi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja (kokous #17, 18.9.2019) hyväksyttiin muutoksitta.

3. Asialistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi. Puheenjohtaja totesi, että kokous pyritään lopettamaan kello 10:45.

4. Ajankohtaiset asiat

1) Puheenjohtaja Niiranen kertoi ympäristöministeriön ajankohtaisia asioita:

- budjettiriihi oli 17.10.2019, hallitusohjelman mukaiset luonnon monimuotoisuusasiat ovat mukana
- elinympäristöjen parantamisen Helmi-ohjelmaa on valmisteltu, Päivi Gummerus-Rautiainen on ohjelmajohtaja (aiheesta lisää kohdassa 6.)
- vesiensuojelun tehostamisohjelmassa uusi teema on maa- ja metsätalouden vesientalouden hallinta

2) Ympäristöneuvos Aulikki Alanen, YM, esitteli suojelualueverkoston ulkopuolisten alueiden suojelun kansallinen OECM-työryhmän 2019–2020 toimintaa. (Other Effective Area-based Conservation Measures OECM). Työryhmä vastaa BD-toimintaohjelman toimenpiteen 18 Suojelun vaikuttavuus osatoimenpiteen toteutukseen: ”Luodaan kriteerit suojelulla ja muilla tehokkailla monimuotoisuuden turvaamiskeinoina turvattujen alueiden prosenttiosuuden laskemisesta Suomen maa-alueiden ja sisävesien sekä rannikko- ja merialueiden yhteispinta-alasta, selvitetään prosenttiosuus ja seurataan yleis-sopimuksen Aichi-Nagoyan ja Suomen BD-strategian tavoitteen 11 toteutumista.”

Kansainvälisessä OECM-taustapaperissa on sovittu määritelmä ja IUCN WCPA -ohjeet on julkaistu, samoin ohjeistus, kuinka tiedot viedään tietokantaan. Nämä on käännettävä suomeksi.

Työryhmän toimeksiannon viisi tehtävää:

1. Ehdotus kansallisista periaatteista OECM-kohteiden määrittämiseksi ja tuoda ehdotus seurantatyöryhmän hyväksyttäväksi
2. Ehdotus tietojen kokoamisesta Suomen OECM-kohteiden selvittämiseksi ja hyväksymiseksi, olemassa olevien aineistojen pohjalta
3. Ehdotus OECM-tietojen raportoimisesta kansallisesti ja kansainvälisesti, ottaen huomioon kansainvälisen ohjeistuksen (WCMC) vaatimukset sekä maanomistajien oikeudet
4. Ehdotus alustavista kriteereistä suojeluosuuksien laskemiseksi Suomen maa-alueiden, sisävesien sekä rannikko- ja merialueiden pinta-alasta ja kriteerien mukaisen tarkemman selvityksen toteutuksesta. Selvitykseen sisältyvät määritellyt suojelualueet ja OECM-kohteet
5. Kannanotto kansallisen BD-toimintaohjelman seurannassa tarvittavien elinympäristökohtaisten suojeluosuuksien mahdolliseen laskentaan

- Työtä on valmisteltu yhteistyössä MH, YM, LUKE, MMM.
- Työryhmä pitää teemakokouksia, joihin kutsutaan asiantuntijoita.
- Työryhmä esittelee työtään BD-seurantatyöryhmälle lokakuussa 2020, työ on valmis joulukuun 2020.
- OECM-työryhmän muistio 18.10.2019 on jaettu BD-työryhmälle.

3) Toiminnanohjaaja Petra Magga, Saamelaiskäräjät, kertoi, että liittyen kuluvaan Saamen kielten viikkoon ja Alkuperäiskansojen kielten vuoteen liittyvä luento on katsottavissa netissä. Luento on pohjoissaameksi ja tekstitys englanniksi. Klemetti Näkkäljäjärvi: Sápmelaččat ja dálkkádatrivdan - kultuurra earáhuvvan & vuogáiduvvan Saami people and climate change - cultural change & adaption <https://en.iyl2019.org/events/effects-of-climate-change-to-saami-people-2/>

4) Opetusneuvos Hanna Pohjonen kertoi 17.11. julkaistavasta lukion uudesta opetussuunnitelmasta Opetussuunnitelmassa on arvoperusta määritelty: *Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalien vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n mukaisesti.*

Ankkuriaineena on biologia.

Tavoitteena on laaja-alainen osaaminen eri oppiaineiden osa-alueissa, joista yksi osa-alue on *Eettisyys ja ympäristöosaaminen: Opiskelija oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn ja rajallisiin luonnonvaroihin. Hän tottuu arvioimaan ja suunnittelemaan toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden näkökulmista. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.*

Opiskelija tutustuu tutkimukselliseen tietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestävään suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistaisivat eri yhteisöjen kestävän toiminnan. Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin

noudattaa kestäväää elämäntapaa. Opiskelija tuntee YK:n kestävään kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävään tulevaisuuden hyväksi.

5. Neuvoston Biodiversiteettipäätelmät – ympäristöneuvos Marina von Weissenberg, YM

Biodiversiteettipäätelmät Post 2020 ja uusi kehys

- 19.10.2020 päätetään Post 2020 -tavoitteista, EU valmistautuu tähän laatimalla neuvoston päätelmät
- Tavoitteena tiivis, sisällöltään strateginen päätelmäpaperi (työryhmälle on jaettu dokumentti ja kaikkien maiden kommentit). Suomen rooli on koota kommentit ja löytää konsensus.
- New Deal for Nature: luonnon monimuotoisuudelle näkyvämpi asema, ratkaisu ja rooli. Komissio on pyytänyt maiden omia syötteitä EU:n bd-strategiaan.
- Aikataulu: WPIEI Biodiversity 9.10. ja 29.10., ympäristötyöryhmä WPE 11.11. ja 22.11., ympäristöneuvosto 19.12.2019 (johtaa Kristiina Niikonen, YM).

Käytiin vilkas ja rakentava keskustelu mm. siitä, kuinka saataisiin sidosryhmät ja tämä työryhmä hyvin mukaan strategian valmistelutyöhön. Virkamiehet saavat kyllä EU-kannat tietoon.

Ehdotuksia/aloitteita:

- Niin sanottu cc:-kenttä voisi olla laajempi.
- Seminaari, siitä miksi tämä työ on tärkeää.
- Omien toimintavalmiuksien parantaminen organisaatioissa; bd-yhdyshenkilö, joka jakaisi tietoa.

Todettiin, että YM:llä on nyt erityisasema, koska on EU-puheenjohtajuuskausi on meneillään ja puheenjohtajamaan pitää olla sitoutumaton ja puolueeton. Ensi vuoden puolella tilanne on toinen.

- Kansallisen strategian aluetason kierros on tehty, uusi kierros vuonna 2020, mitä on tapahtunut ja mitä ryhdytään tekemään.
- Valmistautuminen: Post 2020 -työryhmät. Miten viedään läpi, että kaikki pääsevät osallistumaan kantojen muodostamiseen.
- Ehdotettiin teemakokouksia näihin BD-työryhmän kokouksiin ensi vuonna.

6. Helmi-elinympäristöohjelma ja muu luonnonsuojelun lisämäärärahan käyttö – ympäristöneuvos ohjelmapäällikkö Päivi Gummerus-Rautiainen, YM

Ohjelmapäällikkö Gummerus-Rautiainen esitteli ”Ratkaisuja luonnon köyhtymiseen, Helmi-ohjelman” (esitys on jaettu työryhmälle). www.ym.fi/helmi

Helmi-ohjelmalle on 42 M€ rahoitus vuodelle 2020, jolla ryhdytään Suomen luonnon monimuotoisuudelle kiireellisimpiin toimiin: kunnostetaan ja suojellaan arvokkaimpia elinympäristöjä. Ohjelmaa on tarkoitus jatkaa vuoteen 2030 asti.

1) Soiden suojelu ja ennallistaminen hallituskaudella

- tavoite suojella 20 000 ha vapaaehtoisesti, siten että maanomistaja saa korvauksen
- tavoite ennallistaa 12 000 ha soita, yhteistyössä maanomistajien kanssa, MH aloittaa luonnonsuojelualueilla, suojelemattomien soiden ennallistamisesta neuvotellaan maanomistajien kanssa

2) Lintuvesien ja kosteikkojen kunnostus

- tavoite kunnostaa 80 arvokasta lintuvettä
- kunnostustoimet kohdennetaan ensisijaisesti Natura-verkoston lintudirektiivin mukaisille erityiselle suojelualueille

3) Perinnebiotooppien hoito

- tavoite kunnostaa 15 000 ha, hoito- ja kunnostuskohteet valitaan kartoitusten perusteella
- ELY-keskukset kartoittavat arvokkaimmat vuosina 2019–2021

4) Metsäisten elinympäristöjen hoito ja suojelu

- hoitotarpeita erityisesti Natura-alueilla, mm. lehdoissa, paahdealueilla ja kalkkikallioilla
- tarpeet arvioidaan Metso-ohjelman päättämisen vuoden 2025 jälkeiselle ajalle, kun Helmi-ohjelmasta valmistellaan valtioneuvoston päätös

5) Ranta- ja vesiluonnon kunnostus: sisältö on vasta tarkentumassa.

Syksyllä 2019 kootaan laajapohjainen ohjausryhmä ja työryhmä valmistelemaan VN:n periaatepäätöstä vuoden 2020 aikana. Vuonna 2020 suunnitellaan, inventoidaan ja kartoitetaan, ja ryhdytään myös

konkreettisiin toimiin. Toimeenpanijoina ovat Metsähallituksen Luontopalvelut ja ELY-keskukset. Yhteistyötä tehdään sidosryhmien kanssa ja ostopalveluina.

Luonnonsuojelun lisämäärärahat noin 100 M€

Luonnonsuojeluun myönnetyt lisämäärärahat jakaantuvat ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön kesken, siten että YM 88,8 M€ ja MMM 12,8 M€ kesken. Katso määrärahojen jakautuminen YM:n ja MMM:n momenttien mukaan Gummerus-Rautiaisen esitys (jaettu työryhmälle).

Keskusteltiin Helmi-ohjelmasta ja lisärahoituksen käytöstä. Kunnilla on tarvetta suojelualueiden käyttöön ja hoitoon liittyen sekä käytännön töihin paikalliselle tasolle. Jääkö näihin rahaa? Kunnille on rahaa mm. tietojärjestelmien kehittämiseen. Kolme LIFE IP-hanketta on meneillään, ja rahoitus on kolminkertaistumassa. Todettiin, että lisärahoitus on hieno uutinen Suomen luonnolle. Päästään nostamaan luonnonsuojelualueiden tasoa mm. kunnostuksin. Suojelun vapaaehtoisuus, maanomistajien osallistaminen sekä perinnebiotooppien tilan hoito ovat hyviä asioita. Todettiin myös, että on hyvä, että metsäiset luontotyytit, kuten lehdot ja paahdeympäristöt ovat mukana. Helmi tulee kohdalleen metsissä, sillä Metso-ohjelma loppuu 2025. Helmissä tavoitteena olevat hehtaarit tulevat Life-tavoitteiden päälle.

7. Elonkierto – 20 vuoden taustalta jatkokehittäminen suomalaisen kestävä ruokajärjestelmän ikkunaksi – tutkimusprofessori emerita, Sirpa Kurppa, LUKE, Elonkierron ystävät ry.

Elonkierto on Jokioisilla sijaitseva esittelypuisto, joka kertoo luonnonvarojen tutkimuksesta ja sen sovelluksista. Elonkierrossa voi oppia, miten ihminen ja luonto toimivat yhdessä ja miten tutkimus siirtyy käytäntöön. (Esitys jaettu työryhmälle). Elonkierto on oppimisympäristö tavallisen luokkaopetuksen tueksi. Polku on 2 km pitkä, ja sen varrella on kohteita ja opastauluja. Polkuun liittyy myös mobiilioppimisrata yläkoululaisille. Kävijöitä on vuosittain 25 000–30 000, joista lasten maatalousnäyttely Mansikin kävijöitä on 5 000–6 000. Elonkierron ympäristöön on sijoitettu mm. Luken geenivaroja esitteleviä kohteita. <https://www.luke.fi/elonkierto/>

Elonkierron perustamiseen liittyi useita projekteja vuodesta 1997 lähtien:

- 1) SUSAGRI Sustainable Development in Agriculture 1997–2000; maatalouden indikaattorit, ohjaus ja esittely
- 2) ERNIE European Rivers Network 1999–2002
- 3) EU Life Environment: Life for Lakes 1999–2002
- 4) EU Life Environment: Eco Learn 2002–2005.
- 5) Maalle oppimaan hanke 2006–2007

Elonkierto-hanke päättyi vuoden 2018 lopussa

Uusitun Elonkiertokonseptin kehittämissuunnitelma ja sen kantavat teemat

- 1) Monimuotoisuus-biodiversiteetti
- 2) Eläinten/ympäristön hyvinvointi
- 3) Vesiympäristöt
- 4) Kestävät tuotantomenetelmät
- 5) Ruokaturva – ruokajärjestelmä – ruokavalinnat

Operatiiviset lähestymistavat ovat tiedeviestintä, verkostoituminen, Elonkiertokonseptin virtuaalinen rakentaminen sekä fyysinen rakentaminen.

Aiheen esittely kirvoitti keskustelun, jossa todettiin, että kytkös ilmastonmuutokseen on Elonkierto-puistossa, sillä alueella on ilmastonmuutoskasvihuone. Todettiin myös, että joka kaupungin vieressä pitäisi olla tuollainen puisto ja että konkretia on tärkeää, että näkee ja kokee.

8. Muut asiat

- Muut esille tulleet asiat käsiteltiin kohdassa 4. Ajankohtaiset asiat.

9. Seuraavat kokoukset

Torstai 14.11.2019, klo 13–15 (peruttu)
Tiistai 17.12.2019, klo 9–11 kokoustila Julkisuus, Eteläesplanadi 10–12

Mikäli kokousaika ei sovi, työryhmän jäseniä pyydetään järjestämään varahenkilö paikalle.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Ari Niiranen päätti kokouksen kello 10.45.

Puheenjohtaja

Ari Niiranen, ympäristöministeriö

Sihteeri

Marja Pylvänäinen, Suomen ympäristökeskus

Jakelu: Työryhmän puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsenet, sihteerit ja pysyvät asiantuntijat.